DANSKE TALE,HØRE- & SYNSINSTITUTIONER

Overgange i skolen

Overgange, som et synsbarn/ung kan blive særligt berørt af og som vi som synskonsulent skal have for øje, når vi vejleder barn/ung, forældre og personale i skolen.

Indhold

Forord 3
Opmærksomhed 3
Overgang fra bh. til indskoling 4
Fra bh. til 0. klasse: 4
Fra 0. til 1. klasse: 5
Overgangene fra 1. til 3. klasse: 6
Fra indskoling til mellemtrin: 7
Overgang til mellemtrin 8
Overgang fra indskoling til mellemtrin: 8
4. til 5. klasse: 9
5. til 6. klasse: 10
Overgang fra mellemtrin til udskoling: 11
Overgang til udskoling 12
Overgang fra 6. til 7. klasse: 12
8. klasse: 13
9. klasse: 14
Efterskole / 10. klasse 15
Ungdomsuddannelse 16

Forord

Ved Netværksdagene for Synskonsulenter for Skoleelever og Unge i Odense maj 2026 blev der udarbejdet et overblik over Overgange, som et synsbarn/ung kan blive særligt berørt af og som vi som synskonsulent skal have for øje, når vi vejleder barn/ung, forældre og personale i skolen.

Opmærksomhed

Ved netværksdagene blev det bl.a. anbefalet at omsorgspersonerne også har en opmærksomhed på følgende punkter:

- At eleven kan være i ændringer
- Opmærksomhed på de eksekutive funktioner
- Hvad skal vi/omsorgspersonerne gøre dem klar til at kunne?
- At elever med synsnedsættelse misser informationer, kan have svært ved at honorere de ekstra ting man i skolen skal holde styr på.
- At der er en øget opmærksomhed på selvstændighed – handlende individer
- At der prioriteres tid til at øve/træne, hvor man fx skal finde tingene i lokalet.
- At lave brugbare ydrerammer fx i klassen, pauser (struktur for det uformelle rum).
- At ledelsen med i overgangene
- Processer før en overgang – delelementer
- OBS på at der også er SFO/FO tid.

Overgang fra bh. til indskoling

Fra bh. til 0. klasse:

Mange af overgangene gør sig gældende ved hvert klasseskifte

- Afklaring af støttebehov – fagligt + i frikvarter
- Ansøgning om hjælpemidler
- Basiskursus til lærere – lokalt eller på Synscenter Refsnæs
- Fokus på dialog om elevens deltagelsesmuligheder – kontinuerlig dialog.
- Fokus på sociale kompetencer fx at anbefale anvendelse af legekataloget
- Fokus på tværfagligt samarbejde med fx fysioterapeut, logopæd
- Information til øvrige elever – evt. simulationsbriller ved behov. - inddragelse af eleven.
- Overlap mellem 2 synskonsulenter i førskolen (småbørns- og skolekonsulent
- Samarbejde med skoleledelse
- Skolestartsvurdering på Synscenter Refsnæs – ved behov
- Synsfaglig information og viden til teamet omkring barnet/eleven
- Særlig opmærksomhed på ADL, selvstændighed og O&M
- Tilgængelighed i det fysiske miljø (lydmiljø, belysning, markering m.m.) gælder både i skole, SFO/FO og legeplads
- 2 overgange – førskole og 0. klasse
- Videregivelse af elevens synsmæssige behov

Fra 0. til 1. klasse:

- Se foregående
- Aktivitets- og omgivelsesanalyse
- Bevidsthed om sansernes betydning
- Elevens deltagelsesmuligheder er de voksnes ansvar – eleven skal IKKE lære en ny støtte op.
- Fokus og information om udtrætning
- Indrette læringsmiljøet universelt (fx legegrupper placering i klasen, læringsmaterialer)
- Obs. på skift af lærerteam og lokaler
- Obs på ændret støttebehov – flere krav (fagligt og socialt)
- Opmærksomhed omkring den narrative fortælling om eleven og dets synsnedsættelse
- Tilgængeliggørelse og tilrettelæggelse af materialer

Overgangene fra 1. til 3. klasse:

- Se foregående
- Fokus på mobil/apps – evt. som hjælpemiddel i skolen
- Fokus på non-verbal kommunikation i elevernes sociale samspil – læreren som rollemodel ift. tydelig synsvenlig kommunikation
- Information til teamet omkring eleven – at der er ekstra udviklingsopgaver for eleven (strategier alment og tilpasset m.m.)
- Obs på at eleven ikke arbejder langsommere pga. noget kognitivt, men er ved at lære.
- Prioritering af skolefri til netværksdannelse med ligestillede
- 10 fingersystemet – tastaturgenveje introduceres
- ”Tungere” hjælpemidler introduceres (fx IT, tavlekamera, CCTV)

Fra indskoling til mellemtrin:

- Se foregående
- Fokus op at interesser skifter mellem eleverne. Der kommer mere selvbevidsthed og sammenligning med de andre. Støtte usikkerhed.
- Obs på nye lærere, lokaler, fag

Overgang til mellemtrin

Overgang fra indskoling til mellemtrin:

- Anvendelse af computer – selv medbringe en computer/eller hvilken computer stiller skolen til rådighed?
- At eleven kan den sociale kontext
- At eleven kender nogen fra begge lejre – fx deltage i sommerskole, computer camp
- At eleven selv investerer i fællesskabet
- At have en opmærksomhed på hvad der forventes af det enkelte klassetrin
- At kunne ADL færdigheder fx spise med kniv og gaffel
- At vi ikke ”bare” antager at eleven selv udvikler sig.
- Bevidsthed ang. hjælpemidler
- Det sociale samvær går mere fra leg til samvær
- Det kan blive mere tydeligt, hvor afhængig eleven er af en voksen
- Flere fag hvor der skal læses mere
- Flere underviser på, som kun har få timer i klassen
- Fokus på det sociale – det faglige kan eleven læse sig til fx hjemme
- Fokus på hvad gør de andre elever?
- Fokus på samarbejde med skole-hjem
- Fritidsinteresser skifter
- Klassekammerater øger selvstændigheden
- Mister klassepædagog
- Sker noget med krav, alder mellem 3. og 4. klassetrin
- Skift i lokaler – lokalitet, fag, underviser, materialer/skift fra skrivebog til bog og hæfte (øget krav til orientering flere steder), skift i hastighed
- Vigtigt at eleven øver at kunne indordne sig
- Vikar – ukendt til elevens synsnedsættelse
- Øve 10 fingresystemet

4. til 5. klasse:

- Nye fag fx håndværk og design, madkundskab
- Inddragelse af faglærer ift. praktiske fag – obs. på struktur i skolekøkkenet
- Obs på samvær i klassen – at de andre elever ikke bliver støtte/oppasser
- Øget bevidsthed ang. deres funktionsnedsættelse
- Obs på at der kan være ændring i køn, der tager rollen som ”støtte” ift. når eleven med synsnedsættelse står alene
- Obs på mobning
- Obs på at fællesskabet kan foregå på fx Snapchat
- Udtrætning
-

5. til 6. klasse:

- Ændringer i rollefordeling
- At føle sig ensom
- Deltagelse i fx sodavansdisko – SFO/FO -lyset der bliver slukket
- Skoleværing
- Konfliktniveau ændrer sig – retorikken
- Den fysiske kontakt til andre ændres – grænseskridende adfærd
- En overgang hvor eleven kan blive ekskluderet fra fællesskabet bl.a. pga. aktiviteter efter skoletid

Overgang fra mellemtrin til udskoling:

- Nye fag
- Mange nye faglærer
- Afdeling og lokale skift
- Sammenlægning med andre matrikler
- Sociale relationer ændres fx kærester
- Mere fokus på "hvordan ser jeg ud"?
- Fokus på eksistens
- Højere krav til fagligheden
- Mere selvkørende
- Udtrætning
- Fritidsjob
- Ture ud af huset fx cykelture, lejrskole
- Ændring i behov for støtte
- Ændring i vejledning – mere vejledning til den unge
- Større behov for mobility
- Forældresorgen ift. fremtiden
- Det skal give mening for eleven – og der skal være mulighed for medbestemmelse

Overgang til udskoling

Overgang fra 6. til 7. klasse:

- Blinde elever skal forberedes med taktile illustrationer igennem hele skoleforløbet og ikke først her
- Den der lyttelæser, skal have tempoet sat op
- Det går stærkt – det at kunne følge med fx fester, alkohol, væk hjemmefra, teenagerlivet
- Ekstra lærer i nogle fag
- Fagligt mere komplekst matematik flere hjælpemidler
- For os kan der være udfordringer med i forhold til udskoling:

  Lærer der har et andet mindset, mindre nursing for eleven, større krav til eleven kan klare sig selv.
- Fra konkret læring til abstrakt læring fx i fysik-kemi
- Første eksamener
- Genvej på deres BS6 skal kendes
- Hjælper til kommende eksamen skal introduceres til hvordan de kan støtte eleven. Så det ikke først kommer i 9. klasse
- Konfirmationsforberedelse
- LaTex ikke kun nu men det fortsættes
- Lommeregner
- Lærer /støtter der er nysgerrige har engagement
- Nye fag der skal tages højde for, geografi, fysik, biologi
- Nye lokaler måske ikke nogen fast klasse - faglokaler
- Nye lærer
- Ny skole i 7 klasse udskolingsskole/klasse det er sårbart
- Ny støtte
- Mange flere arrangementer om aftenen – i mørke
- Overvejelser om støtteskift
- Obs på – nogle specielt piger, siger nej til hjælpemidler
- Valg af valgfag i 8 klasse, vejledning i det
- Vigtigt at lærerne giver eleven mulighed for at øve sig
- Ønsker

8. klasse:

- Elevernes tanker om sig selv, identitet.
- Fokus på brobygning + praktik + seksualitet fx info møde på IBOS for 7. - 9. klasse
- God ide at træne de gamle prøver
- Klæde skolen godt på – særlige vilkår
- Manglende energi /overskud til fritidsaktiviteter/ fritidsjob
- Nedsmeltninger fordi de fastholder at de vil deltage i alt
- Praktik/brobygning
- Praktisk musisk fag fylder
- Proces år
- Prøver indstilling til prøver på særlige vilkår
- Spore sig mere ind på behovet + forberedelse til eksamensperiode/terminsprøver
- Studietur
- Tempoet er skruet op.
- Terminsprøver

9. klasse:

- Begynder at snakke om uddannelsesvalg – anden lovgivning
- Brobygning hvad er der af muligheder efter 9. klasse
- Fester
- Fritid/ job
- Gruppearbejde gruppeprøver
- Handler meget om eksamen
- Identitet
- Lejerskoletur
- Overbelastning
- Prøver og terminsprøver vejledning i dette
- Tempo
- UU-vejleder.

Efterskole / 10. klasse

- ADL
- Egen handicapopfattelse/selvopfattelse
- En del online vejledning i stedet for at skifte konsulent
- ”Er toilettet rent” debat – mange får måske ikke den forberedende undervisning i fx ADL i tide, som de har behov for.
- Evt. ny synskonsulent
- Fester
- Hele personalegrupper der kommer til at have med eleven at gøre
- Hjemmefra
- Hjælpemidler
- Identitetsdannelse
- Kan være en ide med ordblinde efterskoler (gode erfaringer ift. kompensation).
- Løsrivelsesproces
- Megen synskonsulent rådgivning – den brede palette
- Mulighed for ny identitet
- Nedsmeltninger
- Nye lokaler
- Nye lærer
- Nye relationer
- Ofte ny synskonsulent – vigtigheden ved overgange – sparring fra tidligere konsulent
- Samtaler med kontaktpersoner
- Studietur
- Totalskift

Ungdomsuddannelse

- Den unge skal selv være opsøgende ifht. kontakt til synskonsulent.
- Der er forskellighed ift. hvornår vi siger ”farvel”. De fleste når de bliver 18 år.
- Flere forskellige lærere, ikke én kontaktlærer/klasselærer.
-
- Forventningspres, eleven skal virkelig træde i karakter. Selvstændighed.
- Samarbejde med UU vejleder fx på IBOS el. Synscenter Refsnæs.
- Nogle synskonsulenter mærker at enkelte glider væk
- Nye lærere
- Nye rammer
- Skift mellem flere klasselokale i løbet af en skoledag
- STU’en som ikke er SPS berettiget – er et fokusområde